

LAPIN YLIOPISTON AUDITOINTI

Authors **Tapio Määttä, Timo Lappi, Liisa Postareff, Elisa Rauma, Mira Huusko & Laura Partanen. Lapin yliopiston itsearviointi (toim.) Hanna Marttiini & Satu Uusiautti**

Year of publication **2022**, FINEEC publications **3:2022**

Language **Finnish**

ISBN **978-952-206-722-7 pdf**

1.3 Koulutuksen arviointi ja kehittäminen

- HEI's self-assessment

Opiskelijapalautejärjestelmä koulutuksen kehittämisessä

Yliopistotason vuosittain tehtäviä palautekyselyitä ovat kandipalautekysely, 1. opintovuoden ja maisteriopintojen palautekyselyt. Kansainvälisiltä opiskelijoilta kerätään palautetta sekä osallistutaan kansainvälisiin palautekyselyihin (esim. ISB-palaute).

Opettaja pyytää opintojaksopalautea palautekeskustelussa, kyselylomakkeella tai osana kurssitehtäviä. Lisäksi taiteellisesta toiminnasta saadaan palautetta yhteiskeskusteluissa opettajan ja opiskelijaryhmän kanssa. Opiskelija voi saada palautetta myös yhteisön ulkopuolelta.

Ylioppilaskunta kerää vuosittain palautetta opiskelijatuutorinnista ja toteuttaa teemakyselyitä opiskelijoille. Ainejärjestöt toteuttavat omia opiskelijakyselyitään. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS) toteuttaa säännöllisesti opiskelijoiden hyvinvointikyselyn. Lisäksi YTHS toteuttaa valtakunnallista Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimusta. Tukipalvelut, kuten kirjasto ja IT-palvelut, tekevät säännöllisesti oman palautekyselyn opiskelijoille. Lisäksi palautetta kerätään jatko-opiskelijoilta, alumneilta ja jatkuvan oppimisen opiskelijoilta. Uraseurantakysely toteutetaan viiden vuoden jälkeen maisteriksi valmistumisesta. Opettajan pedagogisten opintojen opiskelijapalautea käytetään kehittämis- ja tutkimustyön aineistona. Koulutus- ja kehittämisspalvelut yksikössä ja Opetus- ja kasvatusalan täydennyskoulutusyksikössä asiakaspalautea kerätään sähköisin kyselyin ja palautekeskusteluin.

Suurin osa palautekyselyistä toteutetaan verkkopohjaisina omilla työkaluilla tai valtakunnallisesti koordinoituna palautekyselyiden vuosikellon mukaisesti.

Opiskelijoita ohjataan palautteenantamiseen heti opintojen alkuvaiheessa tuutoroinnin yhteydessä ja sen antamiseen kannustetaan monikanavaisesti. Avoimen ja osallistavan palautekulttuurin tukeminen on tärkeä osa opiskelukäytänteiden ja koulutuksen kehittämistä. Opiskelijat kutsutaan myös tiedekuntien ja oppiaineiden palautepöytiin keskustelemaan saaduista palautteista ja kehittämistoimenpiteistä. Opiskelijat ovat edustettuina yliopiston työryhmissä, kuten opetuksen johto- ja kehittämisryhmässä ja hyvinvointityöryhmässä.

Palautteet analysoidaan, arvioidaan kehittämistoimenpiteiden tarve, dokumentoidaan päätökset sekä seurataan toimenpiteiden vaikuttavuutta oppiaineissa, tiedekunnissa, opetuksen kehittämistyöryhmässä ja muissa opetusta antavissa yksiköissä, yliopiston johtoryhmässä sekä hallituksessa.

Opettajat analysoivat saamansa palautemateriaalin opetuksen kehittämiseksi. Opiskelijapalautteet käydään keskitetysti läpi oppiaineen palautepöydässä keväisin. Tilaisuudet ovat avoimia opiskelijoille ja henkilökunnalle. Niistä laaditaan yhteenveto sekä arvioidaan edellisen vuoden kehittämiskohteiden onnistumista sekä laaditaan kehittämiskohteet myös tulevalle lukuvuodelle. Oppiaineiden vastuuhenkilöt toimittavat tilaisuudesta tehdyn muistion opintopäällikölle tiedekunnan palautepöytäkeskustelua varten.

Tiedekunnan palautepöytä on kaikille avoin ja vuorovaikutuksellinen keskustelutilaisuus syksyisin. Tilaisuudessa hyödynnetään myös tukipalveluyksiköiden keräämää palautemateriaalia. Koollekutsujana ja keskustelumuiistion laatijana toimii pääsääntöisesti opintopäällikkö.

Opettajan vastuulla on antaa vastapalautta opiskelijoille. Vastapalaute voi olla suullista tai kirjallista, henkilökohtaista tai ryhmäkohtaista esimerkiksi ryhmätöiden arvioinnissa. Vastapalautteen määrää ja laatua voidaan lisäksi seurata ja arvioida kandipalautekyselyn aineiston perusteella.

Koulutuksille asetettuja tavoitteita seurataan säännöllisesti laadullisin ja määrällisin indikaattorein. Myös koulutusten strategista kehittämistä seurataan. Koulutusalat osallistuvat myös ulkoiseen arviointiin, joissa arvioidaan muun muassa alan tutkintojen tuottamaa osaamista ja osaamistavoitteiden saavuttamista.

Opiskelija- ja asiakaspalautetta sekä työelämärelevanssia arvioidaan lukuisin tiedonkeruin (mm. kandipalautekysely). Arviointituloksia hyödynnetään tutkintojen ja yksittäisten opintojaksojen osaamistavoitteiden määrittelemisessä ja kehittämisessä.

Palautepöytämuistiot ja keskeisimpien palautekyselyiden yhteenvedot julkaistaan yliopiston intrassa. Kerättyä palautetta ja niistä johdettuja kehittämistoimenpiteitä käsitellään opetuksen johto- ja kehittämisryhmässä.

Opetussuunnitelman valmistelutyössä otetaan huomioon kerätty palaute- ja tilastoaineisto. Koulutuksen toteutusta seurataan jatkuvasti tavoitteiden näkökulmasta yksikkötasolla esimerkiksi tiedekuntaneuvostoissa ja opetuksen johto- ja kehittämisryhmässä. Myönteisiin ja kielteisiin poikkeamiin tartutaan ja etsitään syitä ja ratkaisuja niin sanotun jatkuvan kehittämisen

periaatteen mukaisesti. Tuloksellisuutta tavoiteltaessa paneudutaan laadukkaan koulutuksen toteuttamismahdollisuuksiin (mm. yliopiston sisäisissä tulossopimusneuvotteluissa). Yliopistolla on käytössä osaamisen suuntaamisen toimintamalli, jolla varmistetaan tarvittavien opetusresurssien riittävyys. Kehittämistä ja tukea toteutetaan sekä yliopiston tasolla (esim. henkilöstökoulutukset) että yksiköissä niiden erityispiirteisiin liittyvissä kysymyksissä (esim. tiedekunta-kohtaiset kehittämisprojektit). Joustavuus ja opiskelijälähtöisyys sekä opetusmenetelmien ja digipedagogiikan hallinta on tunnustettu tärkeänä koulutuksen laadun ja tuloksellisuuden yhteensovittamisessa.

Työelämärelevanssin ja jatkuvan oppimisen huomioiminen

Koulutuksen kehittämisessä tartutaan aktiivisesti yhteiskunnallisiin muutoksiin työelämän ja tieteenalojen kehitystä ennakoiden ja yhteistyössä paikallisten, kansallisten ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa. Yliopiston työelämä- ja rekrytointipalvelut seuraa kyselyn avulla perustutkinnon suorittaneiden sijoittumista työelämään sekä opiskelun antamien valmiuksien ja työn vaatimusten kohtaamista. Tohtoreille lähetetään kysely kolme vuotta valmistumisesta, osana kansallista uraseurantaa. Lisäksi seurataan esimerkiksi kandidipalautekyselyn yleisten työelämävalmiuksien toteutumista kandidutkinnossa tai koulutusala-kohtaisissa arvioinneissa.

Koulutuksen kehittämistä tarkastellaan vuosittaisissa yksikkökohtaisissa tulossopimusneuvotteluissa sekä yhteisen kehittämisen ja seurannan muilla foorumeilla, kuten korkeakoulukonsernin työryhmissä, joissa jaetaan tietoa ja hyviä käytänteitä sekä etsitään monitieteisiä yhteistyön muotoja.

Opetussuunnittelussa huomioidaan työelämärelevanssi läpileikkaavana teemana. Lisäksi tuetaan opiskelijan mahdollisuuksia luoda yksilöllinen ja omia vahvuuksia tukeva opintopolku, koska yksilölliset osaamiskokonaisuudet parantavat valmistuvan opiskelijan työllistymistä. Laajempien koulutuskokonaisuuksien lisäksi luodaan räätälöityjä lyhytkestoisia koulutuksia ja kehitetään koulutustarjontaa, joka vastaa spesifimpiin koulutustarpeisiin, mm. [Lappilaisen koulutuskumppanuustoimintamallin](#) mukaisesti.

Yliopistolla on jatkuvan oppimisen toimintamalli, joka myös kehittää yhteistä tarjontaa Lapin korkeakoulukonsernissa. Jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia lisätään ja arvioidaan jatkuvasti. Se näkyy joustavina, yksilöllisinä opintopolkuina, tutkinnon osina ja siirtymisinä korkeakoulujen välillä, mutta myös hakeuduttaessa tutkinnosta toiseen. Lisäksi jatkuvan oppimisen palveluista kerätään palautetta.

Tiivis yhteistyö kolmannen sektorin järjestöjen ja toimijoiden kanssa tuo kehittämiseen uutta näkökulmaa ja kokemusta. Ammatillisen täydennyskoulutuksen suunnittelu keskittyy työelämän kehittämistarpeita palvelemaan toimintaan vahvistamalla ammatillista osaamista ja työelämävalmiuksia. Ennakointityö koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa antaa hyvät lähtökohdat kehittämiselle esimerkiksi joustavien suoritusmuotojen tarjoaminen. Alumneja kannustetaan suorittamaan valmistumisen jälkeen keskeneräiset opintokokonaisuudet ilmaiseksi loppuun tai suorittamaan koulutusalanmukaisia jatko-opintoja. Alumneja myös sitoutetaan

yliopiston kehittämistoimintaan.

Koulutuksen tukipalvelut

Yliopistossa on parhaillaan menossa palvelurakennemuutos. Lapin yliopiston ja ammattikorkeakoulun yhteiset palvelut tuottavat talous- ja kiinteistöpalvelut, opetus- ja oppimispalvelut, hallinto- ja henkilöstöpalvelut, TKI-palvelut, suunnittelu- ja viestintäpalvelut sekä tieto- ja digipalvelut. Tärkeimmät palvelukokonaisuudet koulutuksen näkökulmasta ovat tieto- ja digipalvelut sekä opetus- ja oppimispalvelut, jotka jakautuvat hakemisen, opiskelun ja opetuksen palveluihin, kattaen näin koko opiskeluprosessin, opiskelijahyvinvoinnin ja opetuksen kehittämisen. Tukipalveluiden kehitystyössä huomioidaan koulutusjärjestelyjen, opiskelijoiden ja opetushenkilökunnan muuttuvat tarpeet ja uudet mahdollisuudet, asiakaslähtöisyys ja joustavuus. Uudistetusta palvelurakenteesta kerätään aktiivisesti palautetta kehittämisen tueksi.

Vahvuudet

Palautteiden vuosikello

Monipuoliset palautteenkeruumenetelmät

Avoin ja kehittävä palautekulttuuri

Kehittämiskohteet

Hyvien käytäntöiden jakaminen palautteiden pohjalta (Palautteiden hyödyntäminen ja toiminnan tiedekuntien ja yksiköiden välillä/välisesti)

Palautteiden ja arviointitulosten laajempi hyödyntäminen (ml. vastapalaute)

Palautteenannon kehittäminen refleksiivisempään, oman oppimisen ja opetuksen kehittämisen suuntaan

1.3 Koulutuksen arviointi ja kehittäminen

- Assessment of the audit team

Palautejärjestelmiä tulee kehittää systemaattisesti

Yliopiston palautejärjestelmiä on kehitetty viime vuosina ja opiskelijapalautetta kerätään opintojen eri vaiheissa: ensimmäisenä opiskeluvuotena, kandidaattivaiheessa ja maisterivaiheessa. Palautetta kerätään sekä tiedekuntatasolla, oppiainetasolla että opintojaksokohtaisesti. Auditointihaastatteluiden perusteella opiskelijat kokivat tehokkaimmiksi palautekäytänteiksi keskustelut opettajien kanssa opintojaksojen aikana ja epämuodollisissa tapaamisissa sekä ainejärjestöjen kautta annettavan palautteen. Myös harjoitteluista kerätään palautetta, mikä on huomioitu harjoittelukäytänteiden kehittämisessä. Opiskelijapalautteista saatavaa tietoa hyödynnetään koulutuksen kehittämistarpeiden tunnistamisessa.

Yliopiston teettämät palautekyselyt ovat kuitenkin pääosin selvityksenomaisia. Auditointiryhmän mukaan tutkimukseen pohjautuvien palauteinstrumenttien nykyistä laajempi hyödyntäminen tuottaisi syvällisempää tietoa oppimisesta, opetuksesta, oppimisympäristöistä ja hyvinvoinnista sekä näiden välisistä yhteyksistä. Lapin yliopistossa tämä tarve on jo tunnustettu, ja vertaisoppimisen kohteeksi on valittu Helsingin yliopisto ja sen palautejärjestelmä sekä siihen kytkeytyvät reflektiiviset palautekäytänteet.

Eri oppiaineissa ja tiedekunnissa opiskelijoilla on mahdollisuus osallistua palautepöytätilaisuuksiin, joissa oppiaine- tai tiedekuntatasoista palautetta käsitellään yhdessä opettajien ja opetuksen kehittämistä vastaavien henkilöiden kanssa noin puolen vuoden välein. Myös tiedekuntien opintopäälliköt osallistuvat palautepöytäkeskusteluihin. Auditointihaastattelut kuitenkin osoittivat, että opiskelijat eivät aina olleet tietoisia tästä mahdollisuudesta. Opiskelijat eivät myöskään olleet tietoisia siitä, miten heidän antamaansa palautetta hyödynnetään koulutuksen kehittämisessä, vaikkakin joitain palautteen pohjalta tehtyjä kehittämistoimia tunnustettiin. Auditointiryhmä suosittelee, että palautepöytäkeskusteluja kehitetään edelleen siten, että opiskelijoilla on aidosti mahdollisuus osallistua niihin sekä kokea niiden vaikuttavuutta. Lisäksi vastapalautteen antamista tulisi edelleen kehittää siten, että opiskelijoilla on selkeä ymmärrys siitä, mitä heidän antamansa palautteen pohjalta aiotaan tehdä. Täydennyskoulutuksissa palautekäytänteet ovat vuorovaikutteisia, ja palautteet käsitellään koulutuspäivän lopuksi. Palautteista tehdään yhteenveto, joka lähetetään opiskelijaryhmälle.

Keskeisenä haasteena opiskelijat nostivat esiin palautteen saamisen omista suorituksista ja omasta oppimisestaan. Osaamisen palautteeksi saa usein vain arvosanan ilman perusteluja, minkä pohjalta oman opiskelun ja osaamisen kehittäminen koettiin vaikeaksi. Tämä on selkeä kehittämiskohde. Opiskelijoiden työpajoissa nousivat esiin erityisesti pro gradu -seminaarien palautekäytänteiden haasteet. Opiskelijat kokivat, että ohjaajilla ei ole riittävästi resursseja antaa palautetta, eikä myöskään vertaispalautteen muotoja osattu riittävästi hyödyntää. Auditointiryhmä suosittelee, että opiskelijoille annetaan nykyistä systemaattisemmin palautetta suorituksista ja osaamisesta opintojaksojen eri vaiheissa, jolloin myös opettajien työmäärä kurssin lopussa kevenee. Lisäksi itse- ja vertaisarviointin käytänteitä voisi hyödyntää monipuolisemmin osaamistavoitteiden saavuttamisen arvioinnissa.

Auditointihaastatteluiden perusteella kansainvälisten opiskelijoiden ja väitöskirjatutkijoiden mahdollisuudet vaikuttaa koulutuksen suunnitteluun ja palautteen antamiseen ovat rajalliset, vaikkakin osallistumismahdollisuuksien nähtiin kehittyneen viime vuosien aikana. Auditointiryhmä suosittelee, että kansainvälisten opiskelijoiden ja väitöskirjatutkijoiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia tulisi edelleen parantaa, jotta opiskelijoiden yhdenvertaisuus toteutuu nykyistä paremmin.

Koulutuksen kehittämisessä vahvaa alueellista sidosryhmäyhteistyötä

Lapin yliopisto seuraa ja arvioi koulutuksiaan ja niiden ajantasaisuutta säännöllisesti. Sidosryhmien haastattelujen mukaan yliopiston koulutustarjonta vastaa hyvin Lapin ja koko Pohjois-Suomen alueen työelämätarpeisiin. Joillakin aloilla yliopistolla on myös merkittävä valtakunnallinen rooli työelämän osaajatarpeisiin vastaamisessa. Sidosryhmiä hyödynnetään koulutuksen ajantasaisuuden ja työelämärelevanssin kehittämisessä. Yliopisto varmistaa myös koulutuksia arvioimalla ja seuraamalla, että koulutus on ajantasaista suhteessa uusimpaan tutkimustietoon.

Yliopisto seuraa valmistuneiden työllistymistä ja kerää alumneiltaan palautetta. Toisaalta auditointihaastattelut osoittivat, että alumneja voisi hyödyntää nykyistä monipuolisemmin koulutuksen kehittämisessä ja ajantasaisuuden varmistamisessa. Opiskelijatyöpajoissa nousi esiin, että opiskelijat kaipasivat opettajilta työelämän osaamistarpeiden tunnistamista ja vahvempaa integrointia koulutuksiin. Lisäksi opiskelijat toivoivat opetusmateriaalien päivittämistä nykyistä tiheämmällä aikavälillä.

Haastattelut osoittivat myös, että alueellista ja kansallista yhteistyötä koulutusten kehittämisessä tehdään melko runsaasti, mutta tarve vahvemmalle kansainväliselle yhteistyölle tunnistettiin. Auditointiryhmä suosittelee vahvan sidosryhmäyhteistyön rinnalle alumni- ja kansainvälisten verkostojen vahvempaa hyödyntämistä koulutusten kehittämisessä.

Yliopistolla on jatkuvan oppimisen tarjontaa, mutta tämä ei näyttäyty erityisen vahvana ja yliopistoa kansallisesti profiloivana toiminnan osana. Auditointiryhmä suosittelee, että Lapin yliopisto määritteli tavoitteet ja selkeämmän profiiliin jatkuvan oppimisen kentällä huomioiden myös mahdollisuuden erityiseen kansalliseen rooliin. Sidosryhmäverkostoilla on keskeinen merkitys työelämän tarpeiden tunnistamisessa ja niiden sitomisessa yliopiston vahvuusalueisiin. Sidosryhmien koulutustarpeista kerätään palautetta, mutta auditointihaastattelut osoittivat, että osaamistarpeiden ja tarjonnan suunnittelu sekä kohderyhmien tunnistaminen voisi olla aiempaa systemaattisempaa jatkuvan oppimisen tarjonnassakin. Lisäksi auditointiryhmä suosittelee, että Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun yhteistä jatkuvan oppimisen tarjontaa kehitetään edelleen.

Laadukasta oppimista sijainnista riippumatta

Lapin yliopisto on ollut edelläkävijä etäopetuksen ja -oppimisen kehittämisessä jo pitkään. Yliopisto on reagoinut hyvin myös koronatilanteessa etäopetuksen haasteisiin ja tarjonnut runsaasti tukea henkilöstölle digitaalisen opetuksen kehittämiseen. Tarjonta on ollut sisällöllisesti relevanttia ja oikea-aikaista. Yliopistossa on panostettu etäopetuksen kehittämiseen jo ennen koronapandemiaa pitkien etäisyyksien vuoksi. Tavoitteena on ollut varmistaa laadukas oppiminen kaikille opiskelijoille sijainnista riippumatta. Opiskelijoiden työpajoissa nousi esiin, että opiskelijat ovat olleet tyytyväisiä etäopetukseen ja opettajien valmiuksiin sen järjestämiseen. Myös monet opiskelijoiden tukipalvelut ovat saatavilla etäpalveluina. Henkilökunnan ja opiskelijoiden tarpeita tukipalveluiden kehittämiseksi kuunnellaan ja reagoimaan myös etäopetuksen ja -opiskelun tarpeisiin korona-aikana.

Lapin yliopisto vastaa Lapin korkeakoulukonsernin LUC-palvelukokonaisuudesta, joka tuottaa palveluita myös Lapin ammattikorkeakoululle. Meneillään olevaa LUC-palvelurakennemuutosta pidettiin pääsääntöisesti myönteisenä koulutuksen kehittämisen näkökulmasta, vaikka henkilöstö kaipasikin nykyistä selkeämpiä perusteluja uudistuksen tarpeellisuudelle. Auditointiryhmän näkemyksen mukaan palvelurakennemuutuksen myötä perustettava Opetuksen ja oppimisen palveluiden kokonaisuus luo edellytyksiä koulutuksen kokonaisvaltaiselle ja aiempaa systemaattisemmalle kehittämiselle.